

პროტექციონიზმი, რომელსაც საგარეო ვაჭრობის სახელმწიფო რეგულირების ფორმა

ნინო არაშვილი, ეკონომიკის მაგისტრი, სტუ-ს დოქტორანტი

რეზიუმე

პროტექციონიზმი, მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკის მიმართულებაა. მისი მიზანი ქვეყანაში, იმპორტის გადასახადების გაზრდით, შემზღუდავი კვოტების დაწესებით ან სხვა სამთავრობო რეგულაციებით — იმპორტირებული საქონლის შემცირებაა. ადგილობრივი წარმოებების მხარდასაჭერად და უმუშევრობის დონის შესამცირებლად, მთავრობები პროტექციონიზმისკენ მიდრეკილებას, განსაკუთრებით, კრიზისების დროს ამჟღავნებენ.

ფინანსური კრიზისის დროს, პროტექციონისტული ზომების ნაკლებად გამოყენების მიზეზები კომპლექსური, ერთმანეთის განმსაზღვრავ ფაქტორებში შეგვიძლია ვეძებოთ.

პროტექციონისტული პოლიტიკა საფრთხეს უქმნის მომხმარებლის უფლებას - აირჩიოს კონკურენტულ საქონელსა და მომსახურებას შორის მისთვის საუკეთესო. მომხმარებლის უფლება ისეთივე მნიშვნელობისაა, როგორც სიტყვის ან რელიგიის თავისუფლება, ამიტომ ნებისმიერი ნაბიჯი მის შესაზღუდად ნიშნავს თითოეული მოქალაქის თავისუფლების შეზღუდვას.

საკვანძო სიტყვები: პროტექციონიზმი, მერკანტილიზმი, ტექნიკური ბარიერები.

Summary

Protectionism is one of the approaches of economic policy, aiming to limit import in the country by raising tariffs on import and imposing quotas or other government regulations. In order to promote domestic production and reduce unemployment, governments tend to apply protectionism especially during crises.

The reasons of applying protectionism less extensively during financial crisis can be found in complex factors, which determine each other.

Protectionism restricts the right of a consumer to choose among competitive goods and services the most appropriate for him. The right of a consumer is as important as freedom of expression or religion, thus every step to restrict this right means restriction of each person's freedom.

* * * * *

საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების ტრადიციული და უფრო მეტად განვითარებული ფორმა საერთაშორისო ვაჭრობაა. მის წილად მოდის საერთაშორისო ეკონომიკური ურთიერთობების მთლიანი მოცულობის 80%.

მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის გავლენით, ქვეყნების ეკონომიკაში მიმდინარე სტრუქტურული ცვლილებები წარმოების სპეციალიზაციის გაღრმავება, ეროვნული მეურნეობათა ურთიერთშემოქმედებას აძლიერებს და საერთაშორისო ვაჭრობას ააქტიურებს. საერთაშორისო ვაჭრობა, რომელიც ქვეყანათა შორის სასაქონლო ნაკადების მოძრაობით განისაზღვრება, წარმოებასთან შედარებით უფრო მაღალი ტემპებით იზრდება. სახელდობრ, მსოფლიო წარმოების ყოველ 10%-ით ზრდაზე საერთაშორისო ვაჭრობის 16% მოდის. ამით თვით წარმოების განვითარების ხელსაყრელი პირობები იქმნება და, პირიქით, როცა ვაჭრობა ფერხდება, წარმოების განვითარებაც ქვეითდება.

ქვეყნებს შორის საქონელგაცვლის პროცესი ახალი არ არის. იგი საუკუნეთა განმავლობაში მიმდინარეობდა, რამაც საერთაშორისო ვაჭრობის აზრი განსაზღვრა და მისი მიზნების შესახებ თეორიული შეხედულებები (კონცეფციები) ჩამოაყალიბა.

მსოფლიოს არც ერთ სახელმწიფოს საგარეო სავაჭრო-ეკონომიკური კავშირების გარეშე არ შეუძლია მდგრადი ეკონომიკური განვითარების უზრუნველყოფა. ყოველი ქვეყანა სხვა ქვეყანასთან სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების დამყარებისას ახორციელებს გარკვეულ პოლიტიკას. საერთაშორისო ვაჭრობაში არსებობს პროტექციონისტული პოლიტიკა, რომელიც წარმოადგენს საგარეო სავაჭრო ურთიერთობების სახელმწიფო რეგულირებას სხვა ქვეყნების მიმართ. მის მიზანს წარმოადგენს სამამულო კომპანიების საქმიანობისათვის ხელშეწყობი პირობების შექმნა ეროვნულ და უცხოურ ბაზარზე უცხოურ კონკურენტებთან შედარებით. იგი ხორციელდება, როგორც შიდა ბაზრის დაცვის, ასევე სამამულო კომპანიებისათვის საგარეო ბაზარზე კონკურენტული უპირატესობის ხელშეწყობის გზით. იმის მიუხედავად, რომ მსოფლიო ქვეყნების უმრავლესობა აცხადებს თანხმობას შეწყდეს ყველანაირი შეზღუდვები საერთაშორისო ვაჭრობაში, პროტექციონიზმი იყო და რჩება ეროვნული ეკონომიკის პოლიტიკის მნიშვნელოვან ელემენტად მსოფლიოს ყველა ქვეყნისათვის.

სხვადასხვა ელექტრონული თუ ლიტერატურული სამეცნიერო წყარო პროტექციონიზმის განსხვავებული ინტერპრეტაციით ჩამოაყალიბებულ განმარტებას იძლევა. მაგრამ ყველა განმარტების შინაარსში ერთი რამ ნათელია, რომ პროტექციონიზმი ეს არის უცხოური კონკურენციისაგან შიგა ბაზრის დასაცავად მიმართული პოლიტიკა.

მტკიცებები შეუზღუდავი სავაჭრო ურთიერთობების უპირატესობების შესახებ თეორიულად მეტად გონივრულად გამოიყურება, რაც ასახულია საერ-

თაშორისო ვაჭრობის კლასიკურ თეორიებში. მისი მომხრენი სათანადო პოლიტიკის გატარებას გვთავაზობენ. იგი ფართოდ არის დეკლარირებული ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის დებულებასა და განვითარებული ქვეყნების საგარეო სავაჭრო პოლიტიკის კოცეფციებში. ჯერ გატეხის (გენერელური შეთანხმება ტარიფებისა და ვაჭრობის შესახებ), ხოლო მოგვიანებით ვმო-ის (ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაცია) ფარგლებში წარმოებული მოლაპარაკებების ბაზაზე შემცირდა სატარიფო ბარიერები, როგორც საერთაშორისო ვაჭრობის შეზღუდვის ძირითადი ფორმა. კონცეფტუალური აღიარების მიუხედავად მსოფლიო რეალობა გვიჩვენებს, რომ აბსოლუტურად თავისუფალი ვაჭრობა დღეისათვის უფრო გამოწვევითაა, ვიდრე წესი. განვითარებადი და გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებისათვის დიდი წინააღმდეგობებია გარე ბაზარზე გასასვლელად. თვით განვითარებულ ქვეყნებს შორის ვაჭრობაში ფართოდ გამოიყენება „არადეკლარირებული“ შეზღუდვები. ფაქტობრივად, მსოფლიო მასშტაბით ფართოდ გვხვდება ფარული საგარეო სავაჭრო პროტექციონისტული მაგალითები. პრაქტიკულად დღემდე ასევე პოპულარულია იდეა პროტექციონიზმის შესახებ, რომლის სისტემატიზირებული კონცეფცია პირველად მერკანტილისტურმა სკოლამ (XV-XVIII სს.) წარმოადგინა.

იმ დროს, როდესაც პოლიტიკური ხელისუფლების საკითხებში აზრთა სხვადასხვაობა სუფევდა, სპეციფიკურმა ეკონომიკურმა თეორიამ — მერკანტილიზმმა დიდი მნიშვნელობა შეიძინა, რომელიც საზოგადოების მიზნის სრულიად ახლებური კონცეფციით გამოდიოდა. მერკანტილისტური იდეები უმთავრესად ვაჭრობის, ბანკირებისა და მანუფაქტურების მფლობელთა მიერ იყო ჩამოყალიბებული, რომელნიც სახელმწიფოს სიძლიერის განმტკიცებას ითვალისწინებდნენ. ბევრი სახელმწიფოსათვის მერკანტილიზმი მხოლოდ მიზნის მიღწევის საშუალებად იქცა, რამდენადაც ისინი მიიჩნევდნენ, რომ ვაჭრობაში ქვეყნების წარმატებანი მჭიდროდ უკავშირდებოდა პოლიტიკური ძალაუფლების გაძლიერებას. იგი სავაჭრო ბურჟუაზიის ინტერესებს გამოხატავდა და ძირითადად მიმოქცევის სფეროს კვლევით იფარგლებოდა.

მერკანტილისტები სიმდიდრეს ფულში ხედავდნენ, ხოლო მისი შექმნის ძირითად წყაროს — საგარეო ვაჭრობაში. ექსპორტის იმპორტზე უპირატესობის დამკვიდრებული წესი იყო მათი „ვაჭრობის საუკეთესო ბალანსი“ და ოქროს „შემოდენის“ საშუალება. იმდროინდელ საერთაშორისო კონკურენციის პირობებში, სწრაფვა მიზნის მისაღწევად მეტად მნიშვნელოვანი იყო, რადგან ვაჭრებს სწამდათ, რომ რასაც ერთი ქვეყანა იძენდა, მეორე მას კარგავდა. ვაჭრობის სურვილის შესანარჩუნებლად, სახელმწიფო იცავდა მის მიერ წარმოებულ პროდუქტს, რომელიც შიგა ბაზრისთვის იყო განკუთვნილი და რომლის მწარმოებლებსაც უცხოელი კონკურენტი

ჰყავდა. მთავრობის მთავარ მიზანს აგრეთვე საექსპორტო წარმოებების სტიმულირება წარმოადგენდა.

სავაჭრო პოლიტიკის საკითხების განხილვისას, ჩვეულებრივ გამოთქვამენ მოსაზრებას, რომ აუცილებელია იმ საქონლის სამამულო წარმოების მხარდაჭერა, რომლის შიგა მოხმარებაც მოცემულ მომენტში იმპორტით არის უზრუნველყოფილი.

მოსაზრებები განსხვავებულია. ჩვეულებრივ, პროტექციონიზმის სასარგებლოდ გამოთქმული ყველაზე გავრცელებული მოსაზრებები დაიყვანება იმპორტთან კონკურირებადი დარგების მხარდაჭერიდან მოსალოდნელი სარგებლობის დასაბუთების სხვადასხვა ვარიანტზე. ერთ-ერთია მოსაზრება ახალი დარგების დაცვის აუცილებლობაზე, მეორე — დამატებითი სამუშაო ადგილების შექმნაზე.

მრავალ ქვეყანაში უმუშევრების მიერ იქმნება ეგრეთ წოდებული ზენოლის ჯგუფები, რომლებიც მთავრობისგან მოითხოვენ იმპორტის შეზღუდვას. ასეთი მოთხოვნა განპირობებულია სამუშაო ადგილების შექმნის სურვილით, მაგრამ ამ შემთხვევაში იმპორტის შეზღუდვა, რომელიც მეორე ქვეყნისათვის ექსპორტია, სხვა ქვეყნების საპასუხო ქმედებებს იწვევს. უდიდესი დეპრესიის წლებში ამერიკის შეერთებული შტატების მიერ იმპორტის შეზღუდვამ სამუშაო ადგილების ზრდას კი არ შეუწყო ხელი, არამედ, პირიქით, სხვა ქვეყნების მიერ განხორციელებული რეპრესალიების შედეგად კიდევ უფრო გაძლიერდა დეპრესია, შემცირდა ექსპორტი და დაინგრა ქვეყნის მეურნეობა. რეპრესალია იძულებითი ზომია, რომელსაც მიმართავენ ერთი სახელმწიფო მეორის არაკანონიერი მოქმედების საპასუხოდ. აქვე აუცილებელია აღინიშნოს, რომ გარკვეულ პირობებში (ორი ფაქტორის შემთხვევაში) შეიძლება რეპრესალიების ზემოქმედების შერბილება. ასეთ გარემოებებს მიეკუთვნება:

1. ქვეყნის მცირე ზომა (ეკონომიკური თვალსაზრისით), რომლის მიმართ ჩვეულებრივ საპასუხო ზომები არ ტარდება და ამიტომ მას შეუძლია დასაქმების დონის ამაღლება;

2. რეპრესალიებით გამოწვეული რესურსების გადანაწილება კაპიტალტევადი დარგებიდან პრომატევად დარგებში. ამ შემთხვევაშიც მიზანი (სამუშაო ადგილების ზრდა) მიღწეული იქნება.

როგორც პრაქტიკა გვიჩვენებს, რეპრესალიების არარსებობის პირობებშიც კი, იმპორტის შეზღუდვით მიღებული სამუშაო ადგილების მატება მაინც ნაკლებია, პროტექციონიზმით დაცულ დარგებში უმუშევართა დასაქმების რაოდენობაზე. ზოგიერთ შემთხვევაში იმპორტის შეზღუდვას ნამდვილად თან ახლავს სამუშაო ადგილების ზრდა, მაგრამ იგი ჩვეულებრივ მაღალ ფასებთან ან გადასახადებთანაა დაკავშირებული. ესე იგი იწვევს დანახარჯების ზრდას, რაც არ შეიძლება ჩაითვალოს დადებით მომენტად.

იმპორტის შეზღუდვის აუცილებლობა დასაბუთებულია 1792 წელს ალექსანდრე ჰამილტონის მიერ ჩამოყალიბებულ „ახაგაზრდა დარგის დაცვის

თეორიაში”, რომლის თანახმად პროტექციონისტული ზომები საჭიროა, რათა მაღალი დანახარჯების მქონე ახალგაზრდა დარგმა დროთა განმავლობაში მიაღწიოს წარმოების ეფექტიანობას და გახდეს კონკურენტუნარიანი. ამასთან, ხარჯების შემცირებას ხელი უნდა შეუწყოს ორმა ფაქტორმა: წარმოების მასშტაბის ეფექტმა და კვალიფიკაციის ამაღლებამ. აღნიშნული მოსაზრების მიმდევართა აზრით, ახალგაზრდა დარგის სიმნიფის უზრუნველსაყოფად მისთვის გარანტირებული უნდა იყოს შიდა ბაზრის დიდი წილი.

თანამედროვე ეტაპზე მრავალი სახელმწიფო პროტექციონიზმს იყენებს საკუთარი ინდუსტრიული ბაზის შესაქმნელად. ამ შემთხვევაში სახელმწიფოს მიზანია მრეწველობის განვითარება სოფლის მეურნეობასთან შედარებით უპირატესი ტემპით და, შესაბამისად, პროდუქციის წარმოების მოცულობის გადიდება, უცხოური ინვესტიციების ზრდა მრეწველობის დარგებში, მრეწველობის განვითარება ვაჭრობის სტაბილიზაციის უზრუნველსაყოფად, საერთაშორისო ვაჭრობაში მზა ნაწარმით მონაწილეობა, ვინაიდან იგი უფრო მომგებიანია ნედლეულის რეალიზაციასთან შედარებით.

პროტექციონისტული ღონისძიებების გატარება გასაკუთრებით გააქტიურდა თანამედროვე ფინანსურ-ეკონომიკური კრიზისის პირობებში და ბევრმა ფარულმა დამცავმა ღონისძიებამ აშკარა და გარდაუვალი ფორმა მიიღო. ასეთი მიდგომა ეროვნული ეკონომიკის გადარჩენის საშუალებად მიიჩნია უმარავმა ქვეყანამ, რაც თითქმის დაურეგულირებელ სიტუაციას ქმნის მსოფლიო სავაჭრო ურთიერთობებში და დიდ შემფოთებას იწვევს ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციისა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების მმართველ წრეებში.

კრიზისის ფონზე ბევრი ქვეყანა განიცდის ექსპორტისა და იმპორტის მოცულობების ძლიერ დაცემას, სწრაფი ტემპებით იზრდება უმუშევრობა. პროტექციონისტური პოლიტიკის გამოყენება აქტიურად დაიწყო ვაჭრობისა და ინვესტირების სფეროში. მიუხედავად არაერთი მცდელობისა, რომელიც დაფიქსირდა „დიდი ოცეულის“ სამიტზე, ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციისა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების ფარგლებში გამართულ შეხვედრებსა თუ მიმართვებში, პროტექციონიზმის ტენდენცია მაინც ძლიერდება. გართულდა სავაჭრო ურთიერთობების დარეგულირება ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციის ფარგლებში აღიარებული წესრიგის ჩარჩოებში. მიუხედავად იმისა, რომ გადანყვეტილება საერთაშორისო ვაჭრობაში ბარიერების შემოღების უარყოფის შესახებ მიღებულ იქნა 2008 წლის ნოემბრის „დიდი ოცეულის“ შეხვედრაზე, მსოფლიო მოიცვა საყოველთაო პროტექციონისტული ღონისძიებების ტალღამ როგორც რეაქციამ მსოფლიო ფინანსურ-ეკონომიკურ კრიზისზე. დღეისათვის პროტექციონიზმი ვლინდება სხვადასხვა ფორმით. ზოგიერთი გამოკვლევით 600-ზე მეტი სახელმწიფო ღონისძიება გატარდა ამ თვალსაზრისით, მათგან

დიდი ოცეულის ქვეყნებზე მოდის - 179. ყველა მათგანი არ არის ზიანის მომტანი კომერციული ინტერესებისთვის, მაგრამ პირდაპირი თუ არაპირდაპირი გზით გავლენას ახდენს საერთაშორისო ვაჭრობაზე.

ფარული პროტექციონიზმის სახეები:

ზოგიერთი შეფასებით, არსებობს ფარული პროტექციონიზმის რამდენიმე სახე, რომელთა მეშვეობითაც ქვეყნებს შეუძლიათ ცალმხრივად შეზღუდონ იმპორტი ან ექსპორტი. მათ რიცხვშია:

- ტექნიკური ბარიერები — სავაჭრო პოლიტიკის ფარული მეთოდები, რომლებიც წარმოიქმნება იმის გამო, რომ ნაციონალური, ტექნიკური, ადმინისტრაციული და სხვა ნორმატივები და წესები ისეა მოწყობილი, რომ ხელი შეუშალოს საზღვარგარეთიდან საქონლის შემოტანას. ტექნიკური ხასიათის ყველაზე გავრცელებული ბარიერებია — ნაციონალური სტანდარტების დაცვის მოთხოვნები, იმპორტული პროდუქციის ხარისხის სერტიფიკაციის მოთხოვნები, საქონლის სპეციფიკური შეფუთვის და მარკირების მოთხოვნები, გარკვეული სანიტარიულ-ჰიგიენური ნორმების დაცვა, გარემოს დაცვის ღონისძიებების გატარების ჩათვლით, გართულებული საბაჟო ფორმალობები და მომხმარებელთა დაცვის კანონის მოთხოვნების შესრულება და ბევრი სხვა. მაგალითად, საფრანგეთის მთავრობამ იმისთვის, რომ შეეზღუდა იაპონური ვიდეო კასეტების იმპორტი, გადანყვიტა მთელი მათი პარტია გაეშვა ერთი ვინრო საბაჟოთი პატარა ქალაქ უატიეში, რაც არ იძლეოდა ქვეყანაში მათი სწრაფი გაშვებისა საშუალებას. იგივე საფრანგეთი კრძალავდა შოტლანდიური ვისკის რეკლამას, ხოლო დიდი ბრიტანეთი უწესებს უცხოური ფილმების ჩვენების შეზღუდვას, ინგლისის ტელევიზიით. ამერიკის შეერთებულ შტატებში იმპორტირებული საქონელი უნდა იყოს მარკირებული ინგლისურ ენაზე, მკაფიო და ისეთი წარწერებით, რომლებიც გაყიდვის მომენტამდე არ იშლება და არ ირეცხება. კანადაში იგივე მოთხოვნებია, მხოლოდ წარწერები უნდა იყოს უკვე ინგლისურად და ფრანგულად. შვეიცარიაში სასურსათო და სააფთიაქო საქონლისთვის შეფუთვაზე უნდა იყოს მითითებული შიგთავსის დასახელება შედურ და ფინურ ენებზე.

ტექნიკური ბარიერები ყოველთვის არ წარმოადგენს პროტექციონიზმის მეთოდს. ბევრ შემთხვევაში მათი შემოღება ნაკარნახევია არა იმდენად სურვილით, დაცული იქნას შიდა ბაზარი, რამდენადაც ქვეყნის მოსახლეობის დაცვაზე ზრუნვით. მაგალითად, ევროკავშირის ქვეყნებში 1993 წლიდან მოქმედებს დირექტივა მომხმარებელთა დაცვის შესახებ, რომელიც ავალდებულებს სამომხმარებლო საქონლის მწარმოებლებს გამოუშვან ბაზარზე მხოლოდ ის საქონელი რომელიც არ წარმოადგენს საფრთხეს ადამიანების სიცოცხლესა და ჯამრთელობისათვის.

მწარმოებელი ვალდებულია გააკეთოს მომხმარებლის ინფორმირება საქონლის გამოყენების რისკების შესახებ ინსტრუქციაში, მარკირების დროს, ეთიკაზე.

- შიდა გადასახადები და მოსაკრებლები.

გადასახადები, რომლებიც ძირითადად იდება იმპორტულ საქონელზე, მრავალგვარია და შეიძლება იყოს პირდაპირი (დამატებული ღირებულების გადასახადი, აქციზური გადასახადი, გაყიდვის გადასახადი) ან ირიბი (გადასახადები საბაჟო გაფორმებაზე, რეგისტრაცია და სხვა ფორმალუბების შესრულება, საპორტო გადასახადები) შიდა გადასახადები და მოსაკრებლები თამაშობენ დისკრიმინაციულ როლს მხოლოდ იმ შემთხვევებში, თუ მათ უწესებრნ მხოლოდ იმპორტულ საქონელს, ამასთან ადგილობრივი მწარმოებლების საქონელი გადასახადით დაბეგვრას არ ექვემდებარება. თუკი შიდა დაბეგვრის წესები ერთნაირია, როგორც ნაციონალური საქონლისთვის ასევე იმპორტულისთვის, მაშინ ასეთი პოლიტიკა შეიძლება განიხილებოდეს როგორც, თანაბარი სასტარტო პირობების შექმნის პოლიტიკა კონკურენტებისთვის ფასში და ხარისხში.

- პოლიტიკა სახელმწიფო შესყიდვების ფარგლებში — სავაჭრო პოლიტიკის ფარული მეთოდი, რომელიც სახელმწიფო ორგანოებისგან და დაწესებულებისგან მოითხოვს გარკვეული საქონელი იყიდონ ნაციონალური ფირმებისგან მიუხედავად იმისა, რომ ეს საქონელი შეიძლება იყოს იმპორტზე ძვირი. ასეთი პოლიტიკის ტიპური ახსნა მდგომარეობს ნაციონალური უსაფრთხოების მოთხოვნებში. მაგალითად, ამერიკის მთავრობა 1933 წლის კანონის მიხედვით, რომელმაც მიიღო სახელწოდება აქტი „იყიდე ამერიკული“, იხდიდა 12% მეტს, ხოლო თავდაცვითი საქონლისთვის 50% მეტს ამერიკელი მომწოდებლებისთვის უცხოელებთან შედარებით. დასავლეთ ევროპის ქვეყნებში, სადაც ბოლო დრომდე კავშირგაბმულობის საშუალებები იყო სახელმწიფოს ხელში, პრაქტიკულად არ იყო კავშირგაბმულობის მოწყობილობებით ვაჭრობა, რადგანაც სახელმწიფო ფირმებისგან ითხოვდნენ ეყიდათ ასეთი მოწყობილობა მხოლოდ თავისი მწარმოებლისგან.

- ადგილობრივი კომპონენტების შენახვის მოთხოვნა არის სახელმწიფოს სავაჭრო პოლიტიკის ფარული მეთოდი, რომელიც კანონმდებლობის საფუძველზე აწესებს საბოლოო პროდუქტის წილს, რომელიც უნდა იყოს აღიარებული ნაციონალური მწარმოებლების მიერ, თუ ასეთი პროდუქტი გათვალისწინებულია შიდა ბაზარზე გასაყიდად. ჩვეულებრივ მოთხოვნა ადგილობრივი კომპონენტების შენახვის შესახებ გამოიყენება განვითარებად ქვეყნების მიერ იმპორტის შენაცვლების პოლიტიკის ფარგლებში, რომელიც ითვალისწინებს იმპორტირებული საქონლის წარმოების ნაციონალური ბაზის შექმნას და ზრდას იმისთვის, რომ შემდგომში უარი ეთქვას იმპორტს. განვითარებული ქვეყნების მთავრობები სარგებლობენ მოთხოვნით ადგილობრივი კომპონენტების შენახვის შესახებ, იმისთვის რომ თავიდან აიცილონ წარმოების გადაადგილება განვითარებად ქვეყნებში უფრო იაფი მუშახელით და ამით შეინარჩუნონ დასაქმების დონე.

ამრიგად, ფარული პროტექციონიზმის მეთოდები არასაბაჟო ხასიათის მრავალგვარი ბარიერებია, რომ-

ლებიც წარმოდგებიან სახელმწიფო ცენტრალური ორგანოების და ადგილობრივი ხელისუფლების მიერაც ვაჭრობის ბაზარზე. მათ რიცხვში შედის ტექნიკური ბარიერები, ნაციონალური სტანდარტების დაცვის მოთხოვნები, იმპორტირებული პროდუქციის ხარისხის სერტიფიკატების მიღების შესახებ, საქონლის სპეციფიკური შეფუთვის და მარკირების შესახებ, გარკვეული სანიტარიულ-ჰიგიენური ნორმების დაცვის შესახებ; შიდა გადასახადები და მოსაკრებლები, (დამატებითი ღირებულების გადასახადი, აქციზები, გაყიდვის გადასახადი) სახელმწიფო შესყიდვები უპირატესად ადგილობრივი პროდუქციის და უცხოურის მიმართ დისკრიმინაცია; წარმოებულ საქონელში ადგილობრივი კომპონენტების შენახვის მოთხოვნა, იმისთვის რომ შეინარჩუნონ დასაქმებულობა და შეზღუდონ იმპორტი.

პროტექციონიზმის გამართლება შეიძლება შემდეგი არგუმენტებით: დაცვას საჭიროებენ ახალი არაკონკურენტუნარიანი დარგები, რათა ისინი ჩანასახშივე არ ჩაკვდნენ. საერთაშორისო კონკურენციისგან დაცული დარგები კი მიიზიდავენ კაპიტალსა და შესაძლებელი იქნება ეროვნული მრეწველობის განვითარება.

მიუხედავად იმისა, რომ მრავალი ქვეყანა და საერთაშორისო ორგანიზაცია გამოდის ინიციატივით: შემცირდეს ან საერთოდ გაუქმდეს ვაჭრობისთვის ხელისშემშლელი ფაქტორები, უმეტესი მათგანი მაინც იყენებს პროტექციონისტულ პოლიტიკას, რათა დაიცვან ქვეყნის შიგნით არსებული ეროვნული ბაზარი, ასევე სამამულო კომპანიებისათვის საგარეო ბაზარზე კონკურენტული უპირატესობის ხელშეწყობა უზრუნველყონ.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. სილაგაძე ა., ეკონომიკური დოქტრინები თბ., 2010.
2. Шербанин Ю.А., Мировая экономика, Учебник. М., 2007.
3. Киреев А., Международная экономика., М., 1998.
4. S.J. Evenett, Crisis-era protectionism one year after the Washington G20 meeting, The Great Trade Collapse: Causes, Consequences and Prospects, 2009, A Vox-EU.org Publication.
5. <http://www.economy.ge>
6. <http://theworldeconomy.org>
7. <http://wn.com>